

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Reformerade stöd till barn och vuxna med funktionsnedsättning (Ds 2015:58)

(S2015/07492/SF)

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) anser att det är mycket angeläget att komma till rätta med den bristande förutsägbarhet och transparens som i dag finns i fråga om vårdbidrag och handikappersättning. ISF:s uppfattning är arbetsgruppens förslag i många delar leder till en större tydlighet som bidrar till en stärkt rättssäkerhet, men att det fortfarande kommer att finnas en alltför stor otydlighet på centrala punkter både när det gäller förslaget om ersättningen för vård och tillsyn av barn och ungdomar med funktionsnedsättning (omvårdnadsbidrag) och förslaget om ersättning för merkostnader på grund av funktionsnedsättning (merkostnadsersättning). Sammantaget bedömer ISF att de föreslagna reglerna inte i tillräcklig utsträckning når upp till ambitionen att stärka rättssäkerheten i tillämpningen, utan att detta kräver ytterligare utredning och analys. ISF kan därför inte tillstyrka införandet av ett omvårdnadsbidrag och en merkostnadsersättning i den form som föreslås i promemorian.

1.3.9 En mer centraliserad handläggning i Försäkringskassan

ISF delar arbetsgruppens uppfattning att Försäkringskassan bör pröva förutsättningarna för att koncentrera myndighetens hantering av ärenden om omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning. En koncentration av handläggningen ökar typiskt sett förutsättningarna för likformighet i beslutsfattande och bedömningar. Även om arbetsgruppens förslag om omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning inte genomförs anser ISF att det finns goda skäl för Försäkringskassan att överväga en sådan centralisering av handläggningen av vårdbidrag och handikappersättning. Vid en centralisering måste dock även behovet av personlig kontakt i utredningen av rätten till förmånerna beaktas.

12.4 Två nya socialförsäkringsförmåner

Såväl en uppdelning av vårdbidraget i ett omvårdnadsbidrag och en merkostnadsersättning på det sätt som arbetsgruppen föreslår och en sammanslagning av reglerna om ersättning för merkostnader för vuxna och barn i form av merkostnadsersättning kan leda till en ökad tydlighet vid bedömningen av rätten till ersättning.

13.2.6 Fyra förmånsnivåer

Det är positivt att det uttryckligen anges i författningstexten att det, vid bedömningen av rätten till omvårdnadsbidraget, ska bortses från de behov som en förälder normalt ska tillgodose.

Även förslaget om förmånsnivåer innebär i viss utsträckning en ökad tydlighet i förhållande till dagens regler om vårdbidrag genom att nivåerna på behovet av omvårdnad och tillsyn anges i författning. Beskrivningen av dessa nivåer i författningstexten (medelstora behov, stora behov, mycket stora behov och synnerligen stora behov) ger dock mycket begränsad ledning vid tillämpningen. Även med de exempel som anges i avsnitt 13.2.6 på vilka behov som krävs för att beviljas omvårdnadsbidrag på de olika nivåerna bedömer ISF att det kommer att vara svårt för Försäkringskassan att tillämpa reglerna och för de försäkrade att förstå vad som gäller.

Av motivtexten framgår inte om avsikten är att de föreslagna nivåerna ska motsvara de nivåer som gäller enligt dagens regelverk, eller om avsikten är att åstadkomma en förändring avseende vilka omvårdnads- och tillsynsbehov som ska krävas för att få ersättning på olika nivåer. ISF kan dock konstatera att kravet att behoven ska vara *synnerligen* stora för att ett helt omvårdnadsbidrag ska kunna beviljas måste uppfattas som en betydande skärpning i förhållande till hur regelverket tillämpas i dag. De exempel som ges i motivtexten bidrar inte heller till att ge någon klarhet vid bedömningen av rätten till helt omvårdnadsbidrag. Beskrivningen ger intryck av att vårdbidrag endast kan bli aktuellt när behovet är så stort att det berättigar till personlig assistans. Samtidigt ska omvårdnadsbidraget endast kunna utges om behoven inte kan tillgodoses på annat sätt. Det framgår dock inte om avsikten är att föräldrar ska kunna få vårdbidrag trots att assistansersättning har beviljats.

13.5 Omvårdnadsbidraget ska kunna beviljas barnets båda föräldrar

ISF tillstyrker att båda föräldrar ska kunna beviljas omvårdnadsbidrag och även de övriga regler om fördelningen av bidraget mellan föräldrarna som arbetsgruppen förslagit. Även om arbetsgruppens förslag i övrigt inte genomförs anser ISF att det finns skäl att införa motsvarande regler avseende vårdbidraget.

13.12 Ökad förutsägbarhet och rättssäkerhet i omvårdnadsbidragsärenden

ISF instämmer i arbetsgruppens bedömning att Försäkringskassan bör få i uppdrag att utveckla en ordning för hantering av ärenden om omvårdnadsbidrag baserad på ICF-CY samt att Försäkringskassan då även ska överväga behovet av ett förändrat intyg och standardiserade försäkringsmedicinska utredningar. ISF bedömer att detta kommer att leda till en ökad förutsägbarhet och rättssäkerhet. ISF vill dock framhålla att det kan finnas skäl att överväga att i vart fall på en övergripande nivå reglera grunderna för de bedömningar som ska göras i författning. En sådan reglering kan dock sannolikt behöva avvaktas till dess att ett metodstöd har tagits fram.

13.15 Rätt att förkorta normalarbetstiden

ISF tillstyrker förslaget att införa en rätt till förkortning av normalarbetstiden som knyts till omvårdnadsbidraget. En sådan rätt till förkortning av normalarbetstid bör enligt ISF genomföras även om övriga förslag i promemorian inte genomförs. Rätten till förkortning av arbetstiden bör då i stället knytas till vårdbidraget.

14.1 Rätten till merkostnadsersättning

ISF tillstyrker förslaget att föra samman merkostnadsersättning för barn och vuxna med funktionsnedsättning i en gemensam förman. Det bör skapa bättre förutsättningar för en enhetlig och rättssäker tillämpning. ISF instämmer vidare i arbetsgruppens bedömning att Konsumentverket bör ges i uppdrag att utarbeta ett vägledande material om vad som är att betrakta som normala kostnader och att Försäkringskassan bör ges i uppdrag att utarbeta ett nationellt stöd för bedömningen av vad som utgör en skälig kostnad. ISF vill dock även på denna punkt framhålla att det kan finnas skäl att överväga om ytterligare riktlinjer för den skälighetsbedömning som Försäkringskassan ska göra kan regleras i författning för att på så sätt ytterligare öka tydligheten och transparensen.

14.2 Ersättningsberättigande merkostnadsersättning

ISF anser att det är mycket positivt att de merkostnader som ersättning kan lämnas för regleras i lag. ISF anser dock att det är en brist att arbetsgruppen inte har gjort någon analys av hur gränsdragningen mellan vad som ska bekostas av socialförsäkringen respektive landsting och kommuner ska göras. Det är angeläget att en sådan utredning genomförs.

ISF efterlyser också ytterligare klargöranden av vilka typer av kostnader som ska kunna godtas som merkostnader för övriga ändamål (förslaget till ny 50 kap. 9 § 7 SFB).

Detta yttrande har beslutats av vikarierande generaldirektör Catarina Eklundh Ahlgren. Tomas Agdalen har varit föredragande. I beredningen har också Malin Josephson och Joakim Söderberg deltagit.

Catarina Eklundh Ahlgren
Vikarierande generaldirektör

Tomas Agdalen
Utredare/jurist